

KSM - bulletinen

Medlemsblad Kalmar Sjöfartsmuseum

Ordförandens spalt

Så här vid den viktiga tiden för vårdagjämningen, kanske man kan hoppas att den rätt sega, grå vintern snart får lämna plats för mer ljus och värme. Ur museisynpunkt är väl detta inte någon fördel, mer än att kanske några söndagsvårflänörer får lust att ta del av våra samlingar.

Man kan ju hoppas.

Vår nya skärmutställning om kaptenstavor, sammanställd av **Anders Andersson**, har rönt en hel del intresse, så därför har vi bestämt att den skall vara kvar över sommaren. Så tag chansen att komma och titta!

I detta nummer av Bulletinen fortsätter **Nils Gustafsson** med en berättelse från sin rika minnesbank. Jag kan glädja läsarna med att **Nisse** har levererat flera helt nyskrivna berättelser. Samtidigt vill jag gärna vidarebefordra hans uppmaning till andra att bidra. Nisse säger ofta:

”I vår förening finns det säkert hur många personer som helst, som har varit med om intressanta saker under sin tid till sjöss. Det är ju bara att be dem berätta!”.

Det lilla ordet ”bara” är kanske inte alltid så ”bara”

Jag uppmanar er alltså åter att sätta er vid tangentbordet.

”Historier från sjön behöver ju som bekant inte vara helt sanna, men skall helst vara sannolika”

Med denna Bulletin kommer också inbjudan till årsmötet, som äger rum **27/4 kl 1800 på Sjöfartshögskolan**, sal B 118.

Föredragshållare **Tomas Eklund**:
”Verksamheten på kabelfartyget *Pleijel*”

Välkomna!

Hans Rosengren

KSM-bulletinen

Nr. 35 - 2016

Ansvarig utgivare Hans Rosengren

BARA ETT BARBESÖK

Alla läsare av det här bladet, sjöfarare eller inte, har väl någon gång besökt en bar, kanske en verkligt obskyr eller kanske en riktigt lyxig en.

Själv besökte jag i mina ”klangedar” alla de sorterna, från norr till söder, från öst till väst.

Som exempel kan jag nämna Mark Hopkins Hotel i San Francisco, världens första roterande bar, där man kunde sitta och avnjuta en öl eller två medan solen gick ner bortom Golden Gate Bridge. Eller dess raka motsats The Snake Pit i källaren till Royal Hotell i Port Moresby, Papua New Guinea, där man inte kunde njuta av någon annan utsikt än möjligen utsikten att hamna i ett våldsamt slagsmål mellan några av de ”vrakspillror”, som Korallhavet spolat iland där.

En annan bar de flesta, i alla fall Johnsonseglare, brukade uppsöka, värd att nämna är Florida Bar i Rio de Janeiro. Där behövde man inte sitta lång stund förrän någon gammal känning dök upp.

Ja, det finns så många barer. För Transare var det nog Mayfairs Hotel uppe i Sydney King Cross, som var den viktigaste törstsläckaren. Listan kan göras hur lång som helst, men ingen kommer att vara jämförbar med baren, som den här episoden, jag nu ska försöka ge liv åt och som utspelades i en liten lastplats på östra sidan av Borneo. Den är så liten att jag inte kan hitta den på någon karta. Den ligger i alla fall några timmars gång söder om Sandakan, som ligger högst upp i nordost på Borneo. Namnet var märkligt nog Kennedy Bay och den som gett den det namnet var antagligen skogsskövlar och ägaren till rättigheterna att avverka och skeppa ut fanerstock ur den oändliga djungeln. Det var nämligen fanerstock vi alltid fyllde underrummen med på sydgående från Japan, Hong Kong och Filipinerna till Australien.

Det var kväll, jag hade inget att göra utom att läsa, skriva brev eller bara dåsa, men när man är ung vill man ha lite ”action” och vid den tiden var jag lite yngre än de flesta. Alltså beslöt jag mej för att gå iland. Ingen annan var intresserad utan bara hånlog, när jag frågade om någon ville följa med. Nu efteråt förstår jag varför.

Dom hade varit där förr, men för mej var det första anlöpet till denna gudsförgätna håla.

Kan detta ha varit författarens bar?

Forts.

Forts.

Sagt och gjort. Jag tog med mej en stavlampan för det var kolsvart på kajen. Det enda som lyste upp den tropiska nattens mörker var en myriad av eldflugor, men som ersättare till gatabelysning är dom inte mycket att rekommendera.

När jag gått en stund, tyckte jag det lät så konstigt när jag satte ner fötterna. Det krasade precis som när man går på nyis, när det har regnat och sedan frusit här hemma i Norden. Det kunde jag utesluta, för det var säkert upp mot 40 grader Celsius så jag tände min stavlampan. Det var inte nyis. Det var tusentals decimeterlånga kackerlackor. På min promenad upp måste jag ha gjort mej skyldig till massmord. Men vad jag vet var det inte straffbart och även om det var, så är det preskriberat, för det är omkring sextio år eller mer sedan det här hände mej.

Vägen upp var några väl uppkörda spår efter de stora timmertruckar som forslade stockarna från djungeln ner till kajen. Det var tungt före att gå, men jag strävade på, för nu skyntade jag spår av civilisation i form av en avlägsen lampa några hundra meter förut.

Civilisationen visade sig bestå av ett säger ett ruckel till skjul. En ranglig trappa ledde upp till en liten veranda med den ovan nämnda belysningen, som lyste upp en slarvigt målad skylt, vilken stolt deklarerade: "Kennedy Bay, Bar and Café". Det lät ju lovande och i salen steg jag in som Evert Taube säger i tangon "Fritiof och Carmencita". Jag gick in genom dörren med mycket små förväntningar, som besannades. Inredningen bestod av fyra, fem skrangliga bord med dito stolar. Ett bord var upptaget av några kineser av vilka jag kände igen en av våra motormän. En omisskännlig, söttaktig doft av rökopium hängde i luften. Den kunde förklara motormannens närvaro. Han var känd ombord för sitt opiummissbruk men skötte sitt jobb till "chiefens" belåtenhet. Han var nästan "belsenmager" om man får använda ett sådant uttryck i det här sammanhanget, men det är utmärkande för alla som missbrukar opium i hanterbara mängder. Han kanske var uppe och toppade upp sitt lager av den begärliga varan och det här schuppet var kanske sista chansen han hade innan ankomst till Australien. Han betalade säkert med några av de tusentals armbandsklockor våra kinesbesättningar smugglade in i Australien på femtio- och sextioalet från Hong Kong.

Kinesernas lön var bara hundra Hongkongdollar i månaden, alltså nittio svenska kronor efter den tidens växelkurs, så vi missunnade dom inte lite extraknäck, särskilt som de kinesiska myndigheterna tog femtio procent i skatt på de pengar de sände hem.

Barägaren, en ovanligt fet kines, som till och med ståtade med stångpiska, vilket redan då, var mycket ovanligt. Han stod bakom disken och gav mej ett falskt orientaliskt grin till välkomnande. När jag tänkte sätta mej vid bordet närmast dörren, som en ren säkerhetsåtgärd, kom han ilande med sin egen korgstol, som han hade haft att sitta i innanför baren. Han bedömde mej tydligen som en kund värd positiv särbehandling. På mycket bruten pidginengelska och ytterligare ett falskt orientaliskt leende hälsade han mej välkommen, samtidigt som jag såg att han önskade mej till en mycket varmare och lägre placerad plats än Kennedy Bay med sina 40 grader. Han kunde ju inte önska mej dit pepparn växer för det gör den i de här trakterna. Han föreslog en öl och en whiskey att dricka men meddelade samtidigt att "ice no have" och "watel no good". Mat kunde jag få vad som helst kinesiskt så länge det innehöll kyckling eller fläsk. Vad jag beställde kommer jag inte ihåg, men det var säkert chicken- eller pork- chow mein. Minnet sviker mej, för den aktuella maten blev aldrig inmundigad i alla fall inte av mej.

Whiskeyn som kom in visade sej vara japansk Sun Tory och ölen var filippinsk San Miguel. Allting började över förväntan. Maten verkade dröja och jag började känna ett visst behov av att länsa förpiken, varför jag frågade efter vägen och blev hänvisad till en mörk gång ut i kolsvarta natten. Jag möttes av odefinierbara, obehagliga dofter, som vägledde mej. Jag fortsatte för nöden har ingen lag. När jag tittade till höger fick jag se köket. Ett stort fyrkantigt rum med jordgolv där några magra höns spankulerade omkring och pickade i sej av matavfallet, som kocken tydligen bara dumpade där. En stor sugga med diande kultingar låg i ett hörn och en sömning hund blängde lite snett på mej.

Nu förstod jag varför kinesen föreslagit kyckling eller fläsk. Råvarorna tillverkades så att säga i köket som tydligen också tjänstgjorde som slakteri.

Jag hade fått vänta en god stund på min beställda mat. Kanske skulle jag serveras nyslaktad, närproducerad kyckling. Min aptit avtog hastigt på grund av alla nya syn- och luktintryck och aptiten blev inte bättre, när jag som en spårhund sökte mej mot schappets bekvämlighetsinrättning. För säkerhetens skull tände jag min stavlampan igen. Man kunde inte veta vilka oangenäma överraskningar, som kunde lura i mörkret. Mycket riktigt toaletten gjorde inte skäl för namnet och jag undviker att beskriva den för att inte störa mina läsares välbefinnande. Jag utförde mitt strålande behov mot ett plank, som tydligt visade att detta inte var någon engångsföreteelse jag utförde. Tydligen hade tidigare besökare dragit liknande åsikter om den så kallade toaletten.

Forts

Forts.

På vägen tillbaka lät jag stavlampan spela över planket. Och vad fann jag? Jo, en öppen dörr! Snabbt fattade jag beslutet att ta min Mats ur skolan och återvända till Citos "Maru.". Maru i det här fallet använt i den japanska originalbetydelsen för Maru. Maru betyder nämligen en säker fästning omfluten av vatten. Det är därför de flesta japanska fartyg har det i sina namn.

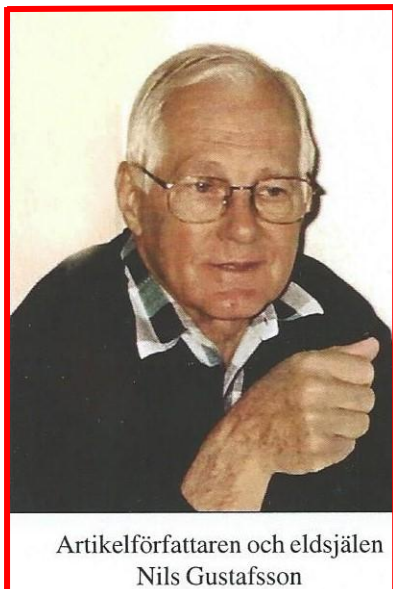
Australia West Pacific Line vessel entering Sydney harbour.
Citos Maru

Kalmar slott är ett Maru medan Stockholms slott är det inte. Och som en Hermes med sina bevingade fötter ilade jag ombord vägled av Citos välkomnande däcksbelysning. Hela tiden väntade jag mej att bli upphunnen av en hämndgirig kines, som ville sätta en malajisk kris i ryggen på mej. Ni vet, dom där svängda orientaliska dolkarna, vackert utsirade med rakknivsvassa blad och som tycks vara designade att skära halsen av folk, helst vita sådana, förmodar jag. När jag närmade mej fartyget saktade jag ner takten och gick helt lugnt förbi en av våra "quartermasters" som gick landgångsvakt. Jag gick klokt nog in till min hytt akterifrån för att slippa gå förbi dagrummet och bli utsatt för några insinuanta frågor om mitt avlagda landgångsbesök. Så slutade min första och sista krognotsmitning. Sjömanslivet är inte alltid kvinnor, vin och sång.

Kalmar i januari 2016

Nils Gustafsson

...

Artikelförfattaren och eldsjälens
Nils Gustafsson

Strandhugg forts.

sid 3

I förra Bulletinen började jag berätta om den första svenska polarexpeditionen i modern tid. På väg upp mot forskningsområdet gjorde vi ett snabbbesök med helikopter på Björnön för att lämna av en engelsk lodspecialist.

Vi passerade också polcirkeln, vilket markerades med att vi fick ett dokument, signerat av den vetenskaplige och den marine expeditionsledaren samt fartygschefen. Även om det var utfört av konstnären **Gunnar Brusewitz** så tycker jag inte att det kan mäta sig med det certifikat jag fick på *Stratus* första gången jag gick över ekvatorn. Så "polcirkelcertifikatet" får nog stanna kvar i min Ymer-80-pärm tills vidare.

Vi fortsatte alltså upp mot polarbassängen och på väg dit satte vi iland forskare och utrustning av olika slag. På bl a Nordaustlandet, där en av världens största isbjörnskolonier håller till, upprättade ett antal forskare en station. Isbjörnsforskarna, "Björnligan", var nog det mest spektakulära projektet. Ledare var den världsberömda zoologen **Thor Larsen** från Norsk Polarinstitut. På väg upp höll **Thor** en lysande föreläsning för besättning och övriga forskare om isbjörnar i allmänhet och dem vi förväntades träffa på i synnerhet. "Ligan" bestod av totalt fyra man, varav ytterligare två från **Thors** institution, samt en dansk från Köpenhamns universitet, som egentligen var specialist på valrossar. Thor och dansken delade hytt och på dörren kunde man läsa:

Thor Larsen,
Isbjörnskongen
Sören Nielsen,
Elev

Minst en ur denna grupp var ständigt på vakt med sin kikare på styrhyttstaket, och när den första björnen siktades blev det stor uppståndelse i hela fartyget och en högtidsstund för Agfa och Kodak.

Så småningom blev även detta rutin, även om det naturligtvis var extra spännande när man med helikopterns hjälp kunde flyga ifatt och söva ner en "nalle" för diverse provtagningar. Var de dessutom inte alltför tunga, så kunde man lyfta ombord dem och låta dem vakna upp i vår specialbur på akterdäck. Alla fick sprejat en stor siffra på baken, för att undvika att man tog samma björn två gånger.

"Titta, där är 7:an ute och går", kunde det ibland låta från styrhyttstaket.

Foto Hans Rosengren

Forts.

Att släppa tillbaka dessa kraftfulla bjässar i sitt rätta element skedde ofta på 12-4-vakten på natten, då det trots fullt dagsljus, var sovtid för de flesta ombord. Det var verkligen inte helt ofarligt. Tänk er själv: En 400 kg-bjässe, som för första gången i sitt liv vaknar upp, instängd i en liten bur, med en tand utdragen, en metallbricka i örat, ev en radiosändare inopererad, en stor 6:a sprejad på ändan och en förfärlig baksmälla av bedövningsmedlet.

Det är inte så svårt att förstå, att områdets ohotade härskare kanske inte direkt älskade dessa tvåbenta inkräktare, som störde den fridfulla polartillvaron genom att braka in med ett stort svart-gult plåtmonster och dessutom skicka upp något stort flygfä, som låter väldigt illa och som dessutom jagar en och sticker en i baken.

Man bör ha detta i åtanke när man ser bilderna nedan, där buren lyfts ner, **Thor** tar emot och klättrar upp på taket och plockar upp galler för galler, så att björnen kan komma ut. – Denne rusar inte iväg, - Nej.-Med majestätisk förflyttning och en mörk blick på **Thor** på burtaket, drar den sig tillbaka till sina vanliga trakter. "Isbjörnskongen" klättrar strax ner, flyttar stegen över till **Ymer**, som genom min försorg alltjämnt ligger tryckt mot iskanten. Snart är både **Thor** och buren ombord igen och spanaren på toppbryggan meddelar att: "6-an" alltjämnt promenerar i riktning bort från **Ymer**.

Under expeditionen observerades totalt 133 isbjörnar, varav 26 sövdes för provtagning.

FAKTARUTA

Kontaktpersoner för Kalmar Sjöfartsmuseum är:

Ordförande: **Hans Rosengren** tel. 0480-47 08 01
 Skattmästare: **Robin Ländin** tel. 0480-493267
 Sekreterare: **Christer Johansson** tel. 0480-16087

Kalmar Sjöfartsmuseum finns på Södra Långgatan 81, längst ut på Kattrumpan, där vi under vintertid endast har söndagsöppet mellan kl 1200 och 1600.

På sommaren har vi öppet mellan kl 1100 och 1600.

Under vinterhalvåret är museet dagligen bemannat kl 9 – 15.

Dessutom avlyssnas vår telefonsvarare. **0480-158 75.**

Medlemsavgiften är för närvarande 100 kr per år för enskild person och 150 kr per år för familj. Plusgiro: 59 24 79-0.

Medlemmar äger gratis tillträde till museet.

e-mail: Kalmarsjofartsmuseum@gmail.com

hemsida: www.kalmarsjofartsmuseum.se

Ett spännande avbrott inträffade när vi stoppade vid Vitön, sjösatte livbåtar och kodiaker och gick iland med alla ca 60 ombord, som fick chansen. Enligt **P-O Sundman** var vi troligen så många som sammanlagt dittills varit iland på denna mycket speciella plats. Men detta får jag kanske återkomma till en annan gång.

Hans Rosengren